

СТ А Н О В И Щ Е

От: проф. д-р **Валентина Любенова Николова-Алексиева**,
Университет по Хранителни Технологии - Пловдив,
Професионално направление 3.8. Икономика
Научна специалност „Икономика и управление“
(Бизнес икономика, Корпоративно управление)

Относно: конкурс за професор в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Организация и управление на производството (Селско стопанство и подотрасли)“, обявен от **Аграрен университет - Пловдив**

1. **Общо представяне на процедурата и кандидата.**

Конкурсът за заемане на академичната длъжност „**професор**“ по област на висше образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.8 „Икономика (Организация и управление на производството)“ е обявен за нуждите на Аграрен университет (АУ) - Пловдив в ДВ, бр. 62 от 21.07.2023 г. Участвам в състава на научното жури по конкурса, съгласно Заповед № РД-16-900/25.09.2023 г на Ректора на АУ.

В конкурса участва само един кандидат – доцент д.н Петър Борисов от Аграрен университет - Пловдив. През 2003 г. придобива ОКС „Бакалавър“ по Аграрна икономика в Аграрен университет – Пловдив. През 2009 г. е получил докторска степен по шифър 05.02.21 „Организация и управление на производството“ от ВАК - София. През 2015 г. заема академичната длъжност „доцент“ в катедра „Мениджмънт и маркетинг“ при АУ – Пловдив. През 2020 г. на 04.12.2020 придобива научната степен „доктор на науките“ с тема на дисертационния труд „Стратегическо планиране на конкурентоспособността на лозаро-винарския сектор“ в професионално направление 3.8. „Икономика“.

В периода 2004 г. – 2010 г. е хонорован преподавател, а по-късно и главен асистент в катедра „Мениджмънт и маркетинг“ при Аграрен университет – Пловдив. Като хонорован преподавател той извежда занятия по дисциплините „Организация и управление на селскостопанското производство“, „Основи на стопанското управление“, и „Аграрен мениджмънт“ в бакалавърски курс на обучение. Извежда лекции и упражнения по дисциплините „Управление на иновациите“, „Управление на конфликтите“ и „Стратегическо бизнес планиране“ в магистърски курс на обучение. Извежда занятия както и в Частен професионален колеж „Омега“ – Пловдив.

През периода 2007 г. – 2009 г. е ръководител на Център за трансфер на технологии в Институт по зеленчукови култури – „Марица“ в гр. Пловдив. В периода 2010 г. – 2015 г. е асистент и главен асистент в катедра „Мениджмънт и маркетинг“ на Аграрен университет – Пловдив, където се е обучавал като докторант в редовна форма на обучение.

От 2015 г. до момента е доцент в катедра „Мениджмънт и маркетинг“ на Аграрен университет – Пловдив. В периода 2016 г. – 2020 г. е Заместник декан на Факултет по икономика при Аграрен университет – Пловдив с прекъсване от година и половина. В периода 2017 г. – 2018 г. е Заместник Ректор по учебна дейност на Аграрен университет – Пловдив. Владее отлично английски език.

На база проследяване посоченият в документите трудов стаж се налага извода за постепенното натрупване на професионален опит на Петър Борисов в академичната сфера, което е доказателство за неговата задълбоченост и високи критерии за академичното му развитие.

2. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност.

Кандидатът отговаря на всички задължителни условия по чл. 24 от ЗРАСРБ и на допълнителните изисквания на АУ-Пловдив, съгласно чл. 15, ал. 1 на ЗРАСРБ и чл. 60 на ППЗРАСРБ.

По отношение изискването за придобита ОНС „Доктор“ (чл.60, ал.1, т.1 от ППЗРАСРБ) – през 2009 г. доц. д.н Петър Борисов защитава дисертационен труд в АУ-Пловдив, на тема: „Конкурентоспособност на лозаро-винарските предприятия в Южен лозарски район.“ Той придобива образователната и научна степен „Доктор“ по шифър 02.05.21.

По отношение на изискването за минимален академичен стаж (чл.60, ал.1, т. 2 от ППЗРАСРБ) - общият трудов стаж на доц. д.н Петър Борисов като преподавател в АУ е над 13 години и 10 месеца (удостоверение ЛС 68/26.07.23 г). Очевидно кандидатът покрива напълно законовото изискване за минимален академичен стаж от две години.

По отношение на изискването за публикуван монографичен труд (чл.60, ал.1, т. 3 от ППЗРАСРБ) – доц. Борисов е представил хабилитационен труд на тема „Дигитализацията в земеделието – конкурентоспособност и бизнес модели“. Трудът е рецензиран от двама уважавани в научните среди рецензенти, публикуван е през 2022 г. в Издателството на Институт по аграрна икономика, София и е с обем от 307 страници. Тематиката на монографичните трудове, обектът, предметът и времевият период, за който се отнасят, не предполага припокриване с дисертационните трудове за ОНС „Доктор“ и „Доктор на науките“ и с монографията за заемане на академичната длъжност „доцент“, на кандидата, което отговаря на законовото изискване на чл.24, ал.1, т.3 от ЗРАСРБ.

Кандидатът е представил и втори хабилитационен труд на тема „Състояние и възможности за устойчиво развитие на лозарските стопанства“, Академично издателство на АУ – Пловдив, публикуван през 2006 г.

По отношение на изискването да са представени други оригинални научно-изследователски трудове (чл.60, ал.1, т. 4 от ППЗРАСРБ) – кандидатът е представил 15 статии и доклади в първични база данни като Scopus и WOS и 43 публикации в нереферирани издания с научно рецензиране. Публикувани глави в 7 колективни монографии.

*По отношение на изискването да отговоря на съответните минимални национални критерии и на изискванията по чл. 1а, ал.2; (чл.60, ал.1, т. 5 от ППЗРАСРБ) – съгласно представената Справка, кандидатът е постигнал общо **2 253 точки** (от показатели: А- 50 т; Б-100 т, В-200 т; Г-333,21 т; Д- 775 т.; Е-965 т), което надвишава значително изискуемия праг от 550 точки. Прави впечатление, че е отчетена активност*

по всеки един от показателите, а по някои от тях е отчетено изпълнение, превишаващо значително минималния праг – като например Г (публикации), Д (цитати) и Е (проекти, учебници и др). *Това доказва безспорно потенциала на кандидата за заемане на академичната длъжност и огромният труд, който той е положил.*

По отношение на изискването да няма доказано по законоустановения ред плагиатство в научните трудове (чл.60, ал.1, точка б от ППЗРАСРБ) – към момента не е установено такава.

Въз основа на всичко посочено по-горе, относно разностранната и задълбочена преподавателска и научноизследователска работа на доц. д.н Борисов, считам че **той напълно отговаря на количествените и качествените изисквания** за заемане на академичната длъжност „професор” на АУ-Пловдив.

3. Оценка на учебно-преподавателската и научно-изследователска дейност

Доц. д.н Петър Борисов има осигурена преподавателска натовареност по дисциплините: „Организация и управление на селскостопанското производство”, „Основи на стопанското управление”, и „Аграрен мениджмънт” в бакалавърски курс на обучение. Извежда лекции и упражнения по дисциплините „Управление на иновациите”, „Управление на конфликтите” и „Стратегическо бизнес планиране” в магистърски курс на обучение. Отчетената му аудиторна заетост за периода 2018-2023 г е общо 2 952,6 лекционни часа (*служ. бел. НОР 5-21/27.07.23 з*). От справката е видно, че през последните учебни години аудиторната му заетост е между 500 и 600 часа, следователно надхвърля задължителния минимум.

В своята дългогодишна преподавателска дейност доц. дн Петър Борисов се е наложил като добър преподавател, обучаващ студенти и докторанти. Извел е успешно като научен ръководител 13 докторанта, които са придобили научна и образователна степен „Доктор“ в научна специалност „Организация и управление на производството“. Рецензирал е над 15 дисертационни изследвания на български и чуждестранни докторанти. Участвал е като рецензент в 3 процедури за заемане на академична длъжност „Доцент“ в наши и чуждестранни университети.

Доц. дн Петър Борисов е бил ръководител на 1 (един) външен за университета международен проект и е участвал в още 22 международни и национални проекти. *Тематиката и дейностите по проектите, в които той участва са пряко свързани с неговата преподавателска и изследователска работа. Силно впечатлена съм от изключително богатият проектен опит на кандидата, което е безспорно доказателство за организационните компетентности координация, управление и администрация на хора, управление на проекти и бюджети, както и на социални умения - комуникативност, работа в екип и в интеркултурна среда.*

Учебно-преподавателската и научна дейност на доц. д.н Петър Борисов като лектор, автор на множество научни публикации, ръководител и участник в международни и национални проекти и научен ръководител на докторанти, напълно съответства на изискванията за заемане на академичната длъжност „професор“ в АУ-Пловдив.

4. Кратка характеристика на представените научни трудове/публикации

Внимателното запознаване с научната продукция ми дава основание за следните изводи и обобщения:

Първо, доц. Борисов участва в настоящия конкурс с достатъчна научна продукция, чийто обем възлиза на *1800 стандартни страници*. Относителният дял на самостоятелните публикации е 4 %, а публикациите в съавторство – 96 %, което свидетелства, че кандидатът за професор притежава *ярко изразена способност за работа в екип*.

№	Вид на публикациите	Самостоятелни		В съавторство		Общо
		Български език	Английски език	Български език	Английски език	
1	Монографии	-	-	2	-	2
2.	Книга на база дисертационен труд	-	-	-	-	-
3.	Глави от колективни монографии	-	-	7	-	7
3	Студии	-	-	-	-	-
4	Статии	-	-	19	39	
5	Научни доклади	3	-	-	-	3
6	Учебници и помагала	-	-	3	-	3
	Общо:	3	-	31	39	73

Второ, публикациите на доц. Петър Борисов разкриват амбицията му да изследва актуални, сложни и значими за съвременната наука и бизнес практика проблеми. Неговите интереси са най –вече в следните направления: „Управление и развитие на конкурентоспособността на лозаро-винарското предприятия и земеделското стопанство“; „Управление на устойчивостта на земеделието и лозаро-винарския сектор“; „Икономическа ефективност на технологии и сортове“; „Влияние на ОСП върху развитието на земеделието, ландшафта и обществените блага“; „Стратегическо управление на дигитализацията на земеделието и земеделските стопанства“; „Управление на конкурентоспособността на бизнес организациите“. *Всички те са пряко съотнесими към дисциплините на конкурса.*

Може да се каже, че основното направление на специализацията в научната дейност на доц. дн Петър Борисов е в управлението на конкурентоспособността на предприятията в земеделския сектор и анализа на влиянието на ОСП върху аграрното производство. На това е посветена една от монографиите, посочена като основен хабилитационен труд „Дигитализацията в земеделието – конкурентоспособност и бизнес модели“.

Анализът на представените в настоящата процедура публикации показва, че те се отличават, както с актуалност и оригиналност, така и с ясна методическа рамка и професионална интерпретация на получените резултати. Те не повтарят публикации, свързани с предходни конкурси. По своята съвкупност тези научни трудове разкриват задълбочен научен интерес на доц. дн Петър Борисов в тематичната област на конкурса: организация и управление на производството.

Трето, представените по конкурса други публикации, освен двете монографии са *71 на брой*. От *тях 15 на брой* са публикувани в световните база данни Scopus и WoS , а останалите са в други международни бази данни с научна информация. Оценявам положително стремежът на доц. дн Петър Борисов да публикува трудовете си в международни издания, както и такива в национални издания, на английски език (около

53 % публикациите му са на английски език). Това увеличава значително потенциала на неговото творчество да стане разпознаваемо в международните научни среди.

Четвърто, активната публикационна дейност на доц. Борисов се съчетава с висока цитируемост на неговите научни публикации. Общият брой на **цитиранията е 100**, от които **девет са** в световните база данни Scopus и WoS, а **останалите са в** монографии и колективни томове с научно рецензиране и в нереферирани издания. Тази информация по категоричен начин доказва, че изследователските постижения на кандидата са **намерили признание и публична известност сред научната общност.**

Представените публикации и цитати атестират доц. д.н. Петър Борисов като изграден учен и университетски преподавател с научни постижения и авторитет в научната общност.

5. Синтезирана оценка на основните научни и научно-приложни приноси

Публикациите съдържат редица научни, научно-приложни и приложни приноси с различна степен на значимост за аграрно-икономическата наука:

- Към **научните приноси** спадат:
 - изяснена е същността на стратегическото планиране и социално-икономическата категория „конкурентоспособност“ като подход за управление на конкурентоспособността на лозаро-винарския и аграрния сектор;
 - разработена и валидирана е концептуална рамка за диагностика и оценка на основните фактори, определящи конкурентоспособността на лозаро-винарския сектор – на микро и макро ниво;
 - изяснена е същността на устойчивото развитие в холистичен аспект както на земеделието, така и в частност на лозаро-винарския сектор;
 - разработена и валидирана е концептуална рамка за оценка устойчивостта на лозаро-винарския сектор;
 - идентифицирани за основните силни/слаби страни, възможности и заплахи за устойчивото развитие на земеделските стопанства
 - предложени са методологии за оценка на икономическата ефективност на технологии за производство на земеделски култури, както и за оценка на нови (или адаптирани) сортове земеделски култури; за анализ и оценка на икономическата ефективност на земеделските стопанства; за анализ и оценка на приноса на субсидиите при формирана на доходността от отделна земеделска култура или земеделско стопанство; методология за анализ и оценка на ефективността на инвестициите в лозарските стопанства
- Към **научно – приложните** спадат:
 - диагностицирана и оценена е конкурентоспособността на лозаро-винарския сектор в страната;
 - установено е влиянието на основните фактори, определящи равнището на конкурентоспособност на лозаро-винарските предприятия;
 - предложени са подход за анализ и управление на промяната за постигане на по-високо равнище на конкурентоспособност на лозаро-винарските предприятия;
 - предложен е модел на финансово-иновационна система за повишаване на конкурентоспособността на лозаро-винарския сектор.
 - разработена е стратегия за развитие на малките земеделски стопанства в условията на ОСП – фаза 1 и база 2 от нейното приложение:

- анализирана и оценена е устойчивостта на лозарските стопанства и на малките земеделски стопанства
 - оценка на икономическата ефективност на определени земеделски култури;
 - анализ и оценка на икономическата ефективност на земеделските стопанства от избрани отрасли на земеделието на Република България и Република Албания;
 - анализиран и оценен е ефекта от приложението на определени инструменти за субсидиране на земеделието при формиране на доходността на земеделските стопанства;
 - разработени са инвестиционни нормативи и модели на лозарски стопанства, които могат да се използват в практиката при инвестиционен избор на технология и сорт лозя в лозарското стопанство.
- Към **приложните** спадат :
- анализирано и оценено е влиянието на дигитализацията върху равнището на конкурентоспособност на земеделските стопанства;
 - разработена е стратегия за привличане на заинтересованите страни при дигитализацията на земеделието;
 - идентифицирани за основните нужди на земеделските стопанства за внедряване на дигитализацията като основен инструмент за управление в тези структури ;
 - разработена е стратегия за ускоряване на дигитализацията в земеделските стопанства.
 - установено е влиянието на ОСП върху развитието на земеделските стопанства и земеделския отрасъл. Предложени са препоръки за подобряване на ОСП в бъдещи периоди;
 - анализирано и оценено е влиянието на ОСП при формиране на стойности, резултат от функциите на ландшафта в регионалната икономика.
 - анализирана и оценена е ролята на обществените блага в регионалното развитие на селските райони.
 - разработена е стратегия за управление на конкурентоспособността на бизнес организациите;
 - анализирани и оценени за бизнес модели от практиката и са дадени препоръки за подобряване на тяхната конкурентоспособност;
 - разработени са типове стратегии за управление на бизнес модела на стопанската организация.

Обобщено научните постижения на доц. дн Петър Борисов считам за негово лично дело и могат да бъдат отнесени към групата на „*обогатяване на съществуващите знания*” и на „*приложение на нови научни постижения в практиката*”, а така също и „*получаване на нови данни и факти*“ за изучавани икономически обекти.

6. Основни критични бележки и препоръки

Нямам критични бележки.

7. Заключение

Представените материали за участие в конкурса отговарят на изискванията на ЗРАСРБ и правилниците за приложението му. Преизпълнени са всички изисквания към научната и преподавателската дейност на кандидата. Получени са достатъчно научни, научноприложни и приложни приноси. Постигната е известност в научните среди и професионалната общност.

Документите по конкурса свидетелстват, че са изпълнени всички национални минимални критерии и *количествените, и качествените изисквания* на АУ-Пловдив за заемането на академичната длъжност „професор“.

С пълна убеденост давам **ПОЛОЖИТЕЛНАТА** си оценка и препоръчвам на останалите уважавани членове на Научното жури да гласуват **ЗА ПРИСЪЖДАНЕ** на академичната длъжност „професор“ на доц. дн Петър Борисов в професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Организация и управление на производството“.

23.10.2023 г.
гр. Пловдив

Изготвил становището:

/ проф. д-р В. Николова-Алексиева /